

דרכי מלחמה בהסתננות

(סיכום דיון שהתקיים במחלקת החקר ב-26.3.53)

הנחות יסוד:

1. ההסתננות הינה, ברוב המקרים, תולדת מחסור, ניתוק ממקורות פרנסה או מקרובי משפחה ומציאות מחנות פליטים בקרבת הגבול. היא מכוונת בעיקרה לגניבה, לשוד, להברחה ולסרעה ורק לפעמים לנקמה ולרצח מכוון.
2. בטדה מרובה דומה ההסתננות לתופעות הרגילות של גניבה ושוד מיישובים עבריים ע"י שכנים ערביים בתקופת המנדט.
3. ברוב המקרים אין שלטונות הארצות השכנות ותושביהן מרוצים מן ההסתננות.
4. בעיית ההסתננות לא תוכל להיפתר סופית אלא לאחר יישוב יחסי ישראל-ערב, פתרון בעיית הפליטים ותושבי כפרי הגבול. עד לפתרון זה אין בידינו הברירה אלא להשתמש באמצעים חלקיים ובתרופה לשעה.
5. פעולות התגמול שם צעו עד כה נשאו בעיקר אופי של מבצעים צבאיים ובוצעו ע"י צה"ל. השימוש בצה"ל, במכשיר הכבוד ביותר העומד לרשותנו, נגד כל סוגי הפרות בטחון, לא תמיד השיג את מבוקשו. גם אם כי הפסיק לשעה קלה את ההסתננות, הנה הביא להתקשחות העמדה הערבית כלפינו, לגל של תעמולת זוועה נגדנו. יתר על כן, לאחרונה השגנו תוצאות שליליות: הוגברה כוונתו של המשמר הלאומי הירדני, חוזקו ביצורי הגבול הירדני כמידה שלא היתה כסוה, הורחב אימון המשמר הלאומי עד כדי אימון בנשק מסייע. ולבסוף הבאנו לכך שהלגיון השיג את היעוד אשר יעד למשמר הלאומי; המשמר הלאומי הפך לכוח היכול במקרה של התקפה ישראלית להשיב מלחמה שצרה ולשמור על עמדותיו עד בוא מצבורות של הלגיון.

מסקנות

1. אם נראה את בעיית המסתננים כבעיה הדומה בעיקרה לבעיות בטחון ששררו ביישוב היהודי בתקופת המנדט, ראוי לנצל את הנסיון שנרכש ע"י ההגנה והמוסדות היהודים בתקופה זו לטיפול בבעיית ההסתננות.
2. מאחר שאין ההסתננות רצויה לשלטונות הארצות השכנות ולתושביהן, מן הראוי להפעילם למלחמה בהסתננות בלא שידעו שהם מופעלים ע"י מדינת ישראל.
3. מאחר שאין להיכנע מפעולות תגמול אקטיביות, ומאחר שלא ככל עת רצוי להפעיל את צה"ל, מן הראוי ליצור כלים חדשים לכיצוע פעולות תגמול מסוג זה.

הצעות

א. שיפוח יחסי שכנות

בתקופת המנדט היו מוכתארי היישובים מצווים על שיפוח יחסי שכנות, ויחסים טובים לא זו בלבד שהפחיתו גניבה ושוד, אף סייעו לא מעט ברכישת קרקעות, בהסדר בעיות מים וכו'. מקרים בודדים בהם מקיימים מוכתרי יישובים עבריים גם כיום יחסים טובים עם שכניהם מעבר לגבול או עם יחידות

629
ת.א.ח.ס

לגיון קרובות הוכיחו אף הם את ערכם (לדוגמא: מעוז חיים). אם כי קיימות היום הגבלות למגעים מסוג זה, הנה עלולה לצמוח תועלת רבה מפיתוח מוסד "המוכתאר" שיהיה מצווה על קיום יחסי ידידות עם מפקדי הלגיון והמשמר הלאומי, עם מוכתארי הכפרים הסמוכים לגבול ואפילו עם מנהיגי מחנות הפליטים השכנים, תוך תיאום עם כוחות צה"ל באזור ועם הקת"ם, על-סנת להגיע לכלל הסכמים מקומיים, מושתתים על אינטרסים משותפים, למלחמה בהסתננות, או אפילו לדרישה מאורגנת להעברת מחנות הפליטים לפנים המדינה.

ב. ניצול "הפסאד"

היום כמעבר, ניתן לנצל את "הפסאד", יחסי איכה וקנאה בין כתי אב, ולכוונו נגד המשפחות מהם יוצאים ראשי כנופיות, מכריחים וכו', או נגד תומכיהם מבין כעלי השפעה.

ג. ניצול משרדי החרם למלחמה בהסתננות

מאחר שבמקרים רבים ידועים לנו שמותיהם של ראשי כנופיות מכריחים ושוודדים, הרי תנועת מכתבים מתושבי ירדן והלבנון אל משרדי החרם בסוריה, במצרים ובירדן, וכן מכתבים לעתונות, בהם יוזכרו במפורש שמות אלה, עלולה להניע את השלטונות לנקוט בפעולות נגדם.

ד. ארגון כנופיות מסתננים ישראלים, מורכבות מיהודים ומכני מיעוטים כאחת, שתשאנה אופי פרטי, המתאים לשבעו של הטזרח התיכון, ולא תיראינה כמתוכננות מגבוה. ע"י כך לא יהיה מקום להאשים את ישראל בתוקפנות. נוסף לכך, (כנס ועדות שביתת הנשק שנערך בעמאן בנובמבר 1952 השכיל להחליט כי על הערבים "להרחיק כל אחריות מהמשלוח ולהטיל אחריות זו על המסתננים עצמם ולהתנגד לדיון בסוג זה של תלונות".

ה. פעולות תגבול

לא תמיד יש צורך לנקט באמצעי הקיצוני של פיצוץ בתים והריגת בני אדם ללא הבחנה. פעולות גניבה, שוד, פרוק מתקני השקאה ושלפונים שתבוצענה ע"י הכנופיות "הפרטיות" עלולה להיות לתועלת ולהניע את הנפגעים, ביהוד אם יהיו אלה בעלי רכוש ובעלי השפעה, לפעולה מאורגנת נגד ההסתננות. יתר על כן, דוקא אנשים אלה הם שילחצו על שלטונות ארצם וידרשו מהם להגיע לכלל הסכמים למניעת הסתננות עם ישראל.

ו. הרחקת פליטים מהגבול

מסע להעברת מחנות הפליטים - כד כבד עם ארגון מסע כזה מצד תושבי כפרי הגבול, נסיון ללחוץ על סו"ת להעביר מחנות פליטים מן הגבול לפנים המדינה.

ז. פעולות צה"ל

פעולות תגבול ע"י צה"ל מעבר הגבול תיעשנה רק במקרים קיצוניים וכאשר תכנון הפעולה יצדיק התגלות פעולה מצד צה"ל.

ח. א ר ג ו ן

מאחר שרוב הפעולות הנ"ל יצטרכו להיעשות ליד הגבול ע"י אנשים המכירים יפה את הגבולות ואת הכפרים שמסני עבריהם והכקיאים בהעברת אנשים מהכא להתם, נראה שהגוף המתאים לכיצוע הפעולות הללו הם הקת"מים. אך מאחר שעיקר תפקידם של הקתמים מכוון לאיסוף ידיעות, יש להרכיב משה מיוחד לפעולה זו שיהיה מורכב מראש קת"ם, מנציג משה"ח, מנציג אגם ומנציג הממשל הצבאי. בראש המטה יועמד אדם שיוסמך במיוחד ע"י שר הבטחון.

כ ס י כ ו ם :

מן הרצוי לחרוג מן המסגרת הנוקשה של פעולות תגמול
ולכוון ביתר גמישות ומחשבה, לתאמן בכל מקום ומקום לתנאיו המיוחדים
ולחתור לקראת הגבלת ההסתכנות באמצעים חיוביים לשליליים כאחת.

= = = =
=